

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

DE DAG DES HEREN

„Ja, het zal één dag zijn — die is bij de Here bekend — geen dag en geen nacht; maar ten tijde van de avond zal er licht wezen.”
(Zacharia 14 : 7)

Wie de woorden van deze tekst oppervlakkig leest, zal misschien geneigd zijn te denken aan voorspelling van verandering van het klimaat of iets dergelijks, maar de Heilige Geest wil bij monde van de profeet toch wel meer zeggen: De dag des Heren zal één zijn. In het Hebreeuws staat voor één: „èchaad”, een eigenlijk onvertaalbaar woord, dat in Deut. 6 : 4 („Hoor, Israël, Jahwè is èchaad”) voor de Here zelf gebruikt wordt. Het is eigenlijk een telwoord, maar tegelijk meer dan dat. Met dat woord beledt Israël het weergaloos-eigene van zijn God in onderscheiding van de afgoden, van wie men nooit wist waar men met hen aan toe was. Afgoden betekenen: angst, onzekerheid, ondoorzichtigheid. Maar Israëls God heeft Zich geopenbaard in het verbond met Zijn volk: Hij is te kennen, zoals het simpelste cijfer te kennen is: Hij is één-voudig.

Versimpeling

De dag des Heren zal ook „èchaad” zijn en dat kan eigenlijk ook niet anders, want het is de dag van Jahwè. In deze wereld en in het hart van veel mensen-ook christenen-liggen de dingen nogal gecompliceerd. Er is licht en donker, zonde en genade, satan en Christus. En wat is nu beslissend? Waar heeft een mens nu mee te rekenen? Wat is werkelijkheid? Het zoeken naar een antwoord op die vragen heeft vaak veel van het zoeken naar de uitkomst van een ingewikkelde algebra-som, met machtsverheffingen, worteltrekkingen, optellingen, delingen enz., waar heel laconiek boven staat: Herleid. Sommigen komen daar nooit uit, anderen gaan er verwoed mee aan de gang en dan blijkt de uitkomst uit zo'n ingewikkelde som heel eenvoudig 1 (één) te zijn. Wie dat ontdekt, moet onwillekeurig glimlachen. Zo zal de Dag des Heren „èchaad” zijn: De dag van de glimlach om de uitkomst van de ingewikkelde som van de kerkenwereldsgeschiedenis. Dan zal blijken hoe simpel de zaken in

DOOR R. BRANDS MIDDELBURG

wezen liggen: Alles zal tot zijn ware proporties zijn teruggebracht. Gelovige en ongelovige zullen delen in het proces van versimpeling en er zal aan het licht komen wie zij in werkelijkheid zijn.

Verandering

„Het zal geen dag en geen nacht zijn”, zo lezen we verder. Dat wijst op een diep ingrijpende wijziging in het bestel van de schepping. Onze dagen en nachten gaan voorbij en ook het waarnemen, het kennen zal op een ander nivo komen. In een tussenwerpsel staat er: - die is bij de Here bekend - : Het is alsof de profeet zich verontschuldigt tegenover die mensen, die graag wat meer over die grote overgang zouden willen weten. Hoe het allemaal wordt, weet alleen de Here. Wij zijn nu nog als kleine kinderen, die net recht kunnen

lopen en onder de tafel doorlopen, waarop allerlei heerlijkheden klaar staan. Zelf kunnen we er niet bij, maar het moet ons gegeven worden. Alleen degene, die het klaargezet heeft, weet precies wat er klaar ligt op die tafel. Zo weet alleen de Here wat die Dag brengen zal. Af en toe licht Hij een tipje van de sluier op, door of de afwezigheid van negatieve zaken te benadrukken: b.v. geen dood, geen zonde, geen rouw, geen geklaag, zal er meer zijn, of de aanwezigheid van positieve zaken: b.v. de heerlijkheid Gods zal er zijn en wij zullen Hem gelijk zijn en Hem zien gelijk Hij is (1 Joh. 3). Maar wie kan omschrijven wat dat is? Menselijke taal schiet hier tekort: Wij zien door een spiegel in raadselen. Maar iets ervan zien we als we letten op Jezus Christus. In Hem is nu reeds iets van de heerlijkheid ontsloten.

Verrassing

„Ten tijde van de avond zal er licht zijn”, zo staat er tenslotte. Normaal in onze aardse verhoudingen is, dat op de avond de nacht volgt. De grote verrassing zal zijn, dat de avond vervangen blijkt door het daglicht. Dat zal niet een verlenging inhouden van onze dagen van verdriet, zonde, verdorvenheid, eenzaamheid enz. Nee, er staat: „het zal licht zijn”. Op andere plaatsen in de Bijbel wordt het Licht vaak in verband gebracht met God. Jezus Christus zegt van Zichzelf: „Ik ben het Licht der wereld”. Dus de Dag des Heren brengt niet een eindeloze verlenging van de menselijke verdrietige dag met zijn ongeloof en duisternis. Maar als de nacht dreigt in te vallen, zal God Zelf er zijn, en wel: in Zijn Zoon, Jezus Christus. Niet: des ochtends of des middags. Dan zou het geen verrassing zijn. Maar ten tijde des avonds. Het is alsof God de geschiedenis van de wereld, van Zijn gemeente en van Zijn kinderen persoonlijk tegen de nacht aan drukt. Mensen zijn geneigd dan te denken: „Nu is alles redde-

Inhoud

- 289 Ds R. Brands,
De Dag des Heren
- 290 Drs H. de Jong,
Evangelie-prediking
aan de joden (4 - slot)
- 291 P. C. van Wijk,
Terloops...
- 292 W. J. Moggré, arts,
Hulp aan huis (2 - slot)
- 293 F. van Deursen,
Wie helpt?
- 294 Dr L. van Klinken,
Normatieve vanzelf-
sprekendheid (1)

loos verloren, de zaak van Jezus Christus is failliet, en Satan overwint uiteindelijk toch, menselijke hardnekkigheid en ongeloof hebben toch het laatste en beslissende woord. „Maar als die situatie daar is, komt Jezus. Hij is nu reeds het Licht. Zijn dag brak aan. En Gods kinderen mogen het leren door de kracht van Zijn Geest: wie op de grenzen van de zwarte nacht geleid wordt, zover dat hij gaat zeggen: „Als U, Here, niet Zelf ingrijpt, is het een verloren zaak”, mag toch, bewerkt als hij is door de Heilige Geest ontdekken dat Gods Licht in Jezus Christus de aansluitende nacht verslindt. In ieders leven zijn wel van die tijden, waarin de dag verslonden lijkt door de nacht, maar voor wie Christus kent als het Licht ten tijde van de avond (of: bij het vallen van de avond) mogen de zaken juist andersom komen te liggen. En dan vindt hij Jezus niet meer een doodgewoon persoon, maar een verrassende verschijning, wiens definitieve Dag met groot verlangen tegemoet te zien is.

Evangelie-prediking aan de joden (4 - slot)

(n.a.v. het boek 'De Zaak Goeree')

Voor veel christenen vormt — zo hebben we gezien — de kerkgeschiedenis een beletsel om het evangelie aan de joden te verkondigen. Gesteld nu dat het vorige artikel die hindernis heeft weggenomen, dan wil dat nog niet zeggen dat voor hen de weg nu vrij ligt om met de boodschap van het heil-in-Christus naar het oude verbondsvolk te gaan. Er zijn nog meer bezwaren die de vrijmoedigheid daartoe onderdrukken. Is het wel nodig de joden te evangeliseren, hoor je vragen. Met deze vraag kun je dan nog verschillende kanten op. Je kunt aan het verleden (en het heden!) denken en dan overwegen: hebben de joden zo langzamerhand niet zoveel geleden dat ze alleen daardoor al gerechtvaardigd zijn voor God? Je kunt ook op de toekomst letten en dan opwerpen: is hun bij Paulus al niet beloofd dat 'geheel Israël zal zalig worden' en kunnen we dat niet rustig op z'n beloop laten, zonder er een hand voor uit te steken? Op beide vragen willen we in dit laatste artikel ingaan, waarna ik met een impressie af zal sluiten.

De gedachte dat Israël om zijn lijden gerechtvaardigd wordt, leeft onder de joden heel sterk. Het lied van de Lijdende Knecht des HEREN uit Jesaja 53 waarin wij de Christus ontmoeten, passen zij op zichzelf toe. Israël gaat om zijn lijden temidden van de volken vrij uit. Diep gaapt hier de controverse tussen de kerk en de synagoge. Toch zijn er vandaag ook christenen die deze visie overnemen. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het gesprek dat de heer Andries Knevel in het nummer van 27 september 1985 van Koers met de heren ir J. van der Graaf en dr S. Schoon gevoerd heeft en waarvan op pg. 76-78 van het boekje 'De Zaak Goeree' verslag wordt gedaan. Op gegeven ogenblik zegt Van der Graaf in dat gesprek: „Dat betekent dat wij tegen Israël moeten kunnen zeggen: er is onder de hemel geen andere naam tot behoud gegeven dan de naam van Jezus Christus. Hoe de Here God dat belooft uit te werken, laten we aan Hem over”. Schoon reageert daarop met: „Denkt u nu werkelijk dat joden die met de naam van de Eeuwige, de ene God, op de lippen, in het vertrouwen op die God de gaskamers zijn binnen gegaan, van de ene hel in de volgende zijn gevallen? Iedereen aarzelt daar ja op te zeggen, hoezeer men ook wil belijden dat alleen Jezus de weg tot zaligheid is. Die aarzeling is heel goed...”

Ik moet zeggen dat ik deze aarzeling die dr Schoon algemeen

**DOOR
H. DE JONG
AMSTERDAM**

vindt, toch niet herken. Als men mij vraagt of ik denk dat ongelovigen, zij mogen jood of niet-jood zijn, verloren gaan, pleeg ik steevast te antwoorden (en Van der Graaf deed dat eigenlijk ook!): daar ga ik niet over. Wat weet ik ervan of misschien ook in de laatste ogenblikken van hun leven de Here Jezus toch hun Redder en Verlosser wordt? Het zou wel eens kunnen zijn dat op deze voor ons verborgen manier er veel en veel meer mensen behouden worden dan wij denken en dat wat wij kennen als de belijden-de kerk slechts de eersteling van de overgrote oogst is. Maar de voorwaarde voor dit optimistisch perspectief is wel dat de enige Naam waardoor wij behouden worden, bekend zal zijn.

Maar dat terzijde. Volgens dr Schoon is het absurd om aan te nemen dat de joden van de ene hel in de andere vallen. Volgens mij is hier de joodse gedachte dat het lijden rechtvaardigt, volop aanwezig. Laat ik er direkt bij zeggen dat ik het een zeer aantrekkelijke gedachte vind. Menselijk gesproken: ik wou voor alle lijden (voor joden en niet-joden, bijvoorbeeld ook voor de miljoenen slachtoffers van Pol

Pot) dat ze waar was. Toch houd ik het voor die allen veel liever op het kruisoffer van Golgotha. Alleen dat immers heeft rechtvaardigende en verzoenende kracht. „Jezus Christus is een verzoening voor onze zonden en niet alleen voor de onze, maar ook voor die der gehele wereld” (I Johannes 2 : 2). Maar, zoals gezegd, daarvoor moet zijn gezegende Naam door ons zo bekend mogelijk gemaakt worden, aan joden en niet-joden. Dat vergt verkondiging, - 'tijdig en ontijdig', zou Paulus zeggen. Er is naar de joden toe wel wat in te halen.

Maar ook nog om een andere reden zijn de christenen van onze tijd traag geworden in het brengen van de Goede Boodschap aan de joden. Een bepaalde Israël-visie, die zij menen uit de Bijbel te kunnen opmaken, staat hun in de weg. Opnieuw grijp ik naar het zo-even genoemde interview, waarin dr Schoon (op pg. 79) deze opvatting als volgt verwoordt: „Paulus zegt dat van de joden de aanneming tot kinderen en de verbonden en de beloften zijn. Dat blijft ook zo. De joden zeggen nee ten aanzien van de Messias, maar ze gaan door op een heel bijzondere weg met God. Aan het eind van die weg zal, zoals Paulus zegt, geheel Israël behouden worden”. Dit komt neer op de leer van de twee wegen, de joodse en de christelijke, die allebei naar hetzelfde doel leiden. Even verder heeft Schoon het dan ook over „het gezamenlijke geloof van joden en christenen in die ene God, de God van Israël, wiens naam één is. Uiteindelijk vertrouwen we op de liefde en barmhartigheid van die ene God”. Twee renbanen, één eindpunt, begunstigd door de grondbelijdenis van de synagoge waarop Schoon zinspeelt: 'Hoor Israël, de Eeuwige, onze God, de Eeuwige is één (zie Dtn. 6 : 4).

Het is duidelijk dat in deze visie geen plaats is voor evangelie-verkondiging aan de joden. Integendeel, christenen behoren joden aan te sporen zo goed mogelijk jood te zijn en omgekeerd. Wie ondergaat niet de bekoring die van deze voorstelling uitgaat? Vooral het beroep op de eenheid van God spreekt in dit verband zeer aan. De joodse religie lijkt daarmee een reuzenbijdrage aan de wereld-oekumene te leveren. Ook zelf ben ik daarvan wel onder de indruk geweest. Totdat het me begon op te vallen dat ook het Nieuwe Testament met die eenheid van God hevig in de weer is. De synagoge heeft

daarop niet het alleen-recht. In oppervlakkigheid zou je kunnen denken dat de belijdenis van de goddelijke Drie-eenheid ons christenen zou noodzaken het nadruk leggen op de eenheid van God maar aan de synagoge (en de moskee) over te laten, maar nee, het blijkt dat de onderscheiding in drieën de eenheid van God juist bevestigt en krachtig maakt, (zoals we trouwens bij de zegen van Aäron al merken). Welnu, ik wil tegenover de leer van de twee wegen wijzen op twee plaatsen waar de apostel Paulus de wereldwijde evangelieverkondiging onder het schild van de eenheid Gods plaatst (of: achter de lokomotief van die eenheid zet). De eerste vinden we in I Timotheüs 2 : 5: „Want er is één God en ook één Middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus, die zich gegeven heeft tot een losprijs voor allen”. En de andere tekst staat in Romeinen 3 : 30: „Indien er namelijk één God is, die de besnedenen rechtvaardigen zal uit het geloof en de onbesnedenen door het geloof”, - wat wil zeggen dat het ene geloof in Jezus Christus voor beide categorieën beslissend is; er is voor joden en christenen maar één weg, die van het christelijk geloof.

Langs deze ene weg 'wordt heel Israël zalig', maar dat is dan het Israël Gods, waartoe zowel joden als niet-joden door het geloof in Jezus Christus behoren. Het wordt mij steeds meer duidelijk dat de opvatting die uit de bekende woorden van Paulus over het behoud van heel Israël een pan-israëlitische finale van de wereldgeschiedenis opmaakt, het ongeloof van de joden in het evangelie van Jezus Christus onvoldoende serieus neemt. Dat blijkt hier bij Schoon, maar dat is mijns inziens ook de reden waarom de wereld van de Evangelische Omroep zo hard over het optreden van de Goeree's gevallen is. Zeker, daarin was een irritatie werkzaam die ik deel (zie boven), maar daarnaast toch ook een pseudo-bijbels optimisme inzake Israëls toekomst: het oude volk van God komt er van Hoger Hand wel, daar behoeven wij niets aan te doen. Natuurlijk wil ik blijven onderscheiden tussen de leer van de twee wegen en de opvattingen van de evangelische christenheid op dit punt, maar ik moet bekennen dat me dat wel eens moeilijk valt.

—☆—

Wij hebben dus geen enkel argument gevonden op grond

waarvan we de joden het evangelie zouden moeten onthouden. 'Als het dan maar taktisch gebeurt', hoor ik iemand schoorvoetend meekomen. Maar daar zou ik toch niet al te grif ja en amen op zeggen. Het lijkt zo'n vanzelfsprekende eis, maar hoe voldoe je er nu precies aan? En: wie beoordeelt dat? We hoorden Paulus al, met zijn 'tijdig en ontijdig' („Verkondig het woord, dring erop aan, gelegen of ongelegen...”, II Timotheüs 4:2), en dat laat zien dat takt onze hoogste wijsheid niet kan zijn. Onwelwillendheid zal trouwens elke benadering voor ontaktisch houden. Terwijl onbeholpenheid wel eens een gedrevenheid kan uitstralen die in onze wollige tijd weldadig aandoet: ha, tenminste iemand die nog een 'sensus religionis', een godsdienstig benul heeft! Nee, beter dan takt is de nederigheid. Dat je met eerbied voor God en met achting voor je (joodse) medeburgers de boodschap van het evangelie spreekt.

Ik wil tenslotte die nederigheid illustreren met een vakantie-impressie. Deze zomer hebben we een week in de stad Rome doorgebracht. Ik was al eens in Jeruzalem geweest en vond het uit een oogpunt van evenwicht nodig dat daar een Rome-ervaring naast kwam te staan. (Uit beide zijn we immers voortgekomen!) Zo langs de oever van de Tiber wandelend stuitte we recht tegenover het Tiber-eiland op het imposante gebouw van de joodse synagoge, een waardig godshuis dat volkomen recht doet aan de belangrijke plaats die de joodse gemeenschap in onze westerse samenleving inneemt. Ook het interieur was de moeite van het bezichtigen waard. Rechts terzijde van de synagoge stond een kleine christelijke kerk. Ze was ouder dan haar joodse zuster en het leek erop dat ze in vroeger tijd de toegang tot het joodse ghetto had beheerst. De eigenaardige indruk die het naast elkaar van enerzijds die forse synagoge en anderzijds die petieterige kerk opriep, was dus niet bedoeld maar historisch zo geworden.

Ik raap dit nu als beeld even op. De onvolprezen 'Van Ege- raat' had me er namelijk op gattendeerd dat er op het kerkje, in het hebreuws en in het latijn, een tekst geschreven staat die een toelichting geeft bij de uitnodigende gestalte van een in kleuren geschilderd Jezus-beeld. Na enig zoeken vonden we die ook. Het was Jesaja 65:2: „De ganse dag breidde Ik mijn armen uit naar

een opstandig volk dat volgens eigen overleggingen wandelt op een weg die niet goed is”. Een ernstig woord, dat nu niet vanuit de hoogte maar vanuit de laagte klonk. Ik was er gelukkig mee dat ik vanuit het 'allerchristelijkste' Rome juist dit beeld als een soort geestelijk model kon meenemen. Niet van hoe het in het verleden geweest is, maar van hoe het zou moeten zijn: een pretentieuze kerk die de eerbiedwaardige synagoge onder het uitbrengen van diepgeestelijke kritiek op de Here Jezus wijst.

Er is een tijd geweest dat de joden in Europa het evangelie vanuit een machtspositie kre-

gen voorgehouden. Die fase van de geschiedenis lijkt voorbij; het kan nu vanuit een kwetsbaarder plaats (waar dat kerkje in Rome een beeld van is). Maar of het nu ook echt nederiger zal toegaan, zal toch meer van ons hart dan van de omstandigheden afhangen. Zoals er vroeger toch ook nederige evangelie-predikers tot Israël zijn uitgegaan en zoals er ook in het heden nog (God betere!) hoogmoedigen zijn die dit tot hun taak rekenen - dwars tegen alle conjunctuur in. De nederigheid die ik bedoel is dan ook iets anders dan een modegevoeligheid. Ze komt van de Heilige Geest, niet van de tijdgeest.

Een toevlucht voor de Zijnen

Op de dag dat een oude oom van me stierf - hij werd 96 jaar - was ik 's avonds in de Herv. Kerk te Zandvoort om te luisteren naar een orgelconcert van Everhard Zwart. Mijn oom was vroeger beroeps-militair. Hij was al vroeg weg uit het dorp Well in de Bommelerwaard, waar hij op-groeide. De mensen in het dorp vonden, dat Joost het niet gek had gedaan en zelf meende hij ook wel, dat hij het 'gemaakt' had. Er gingen er in die tijd niet zoveel uit het dorp naar elders. Zijn moeder had er echter haar zorg over en heeft veel voor hem gebeden. Opeens kwam hij thuis met een rooms-katholiek meisje, met wie hij later is getrouwd. Dat gaf nogal stof tot spreken, want er waren in die tijd scherpe tegenstellingen. In Well woonden bijna allemaal hervormden, op enkele 'katholiken' na en in het vlakbij gelegen Ammerzoden - daar is een prachtig kasteel te bekijken - was het ongeveer andersom. M'n tante heeft na haar huwelijk met mijn oom er 'niks meer aan gedaan'. Ik denk, dat dat een voorwaarde is geweest. Hun enig kind is hervormd gedoopt en bepaald niet godsdienstig opgevoed. Zelf liep hij de kerkdeuren ook niet plat en hij kon heel vijandig zijn tegenover kerkmensen.

Toen mijn ouders in 1922 naar de Gereformeerde Kerk gingen, vond hij dat maar niets en kwam er wat afstand tussen hem en mijn moeder. Merkwaardig genoeg niet tussen mijn tante en mijn moeder. Het was bij ons in de familie dus niet allemaal hetzelfde. Dat

Terloops...

DOOR
P. C. VAN WIJK
ZALTBOMMEL

dwingt je tot nadenken en goed onderscheiden.

Op latere leeftijd ging mijn oom weer regelmatig naar de kerk en mijn tante ging van tijd tot tijd wel eens stiekem naar haar 'eigen' kerk. In haar hart is ze meer rooms gebleven dan ze aan de buitenkant liet merken.

Ik denk, dat ze eigenlijk een heel diep vertrouwen in God had en daar praatte ze graag over. Als m'n oom er niet bij was, want die bewaarde de geloofszaken voor zichzelf. Hij kapte het gesprek meestal. Dat kon hij goed, als een echte militair.

Ik bewaar aan beiden goede herinneringen. Mijn oom heeft zijn vrouw veel jaren overleefd en de laatste jaren ging hij langzaam achteruit. Hij verwachtte niets meer van het leven en van het sterven eigenlijk ook niet. Weg is weg, zo meende hij. Daarom wilde hij ook gecremeerd worden en zijn as moest worden verstrooid. Een bezoek stelde hij zeer op prijs en ik denk, dat het goed is oude tantes en ooms maar eens op te zoeken.

Tijdens de plechtigheid in het crematorium was er muziek te horen. Een koor zong 'Blijf bij mij Heer...' en 'Als in de doodsvalei ik eens zal staan en zie de poorten voor mij open-gaan...'

Ik weet wel zeker, dat dit niet

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen,
tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist,
tel. 03404-61525

de wens van m'n oom is geweest en ik had het er dan ook even moeilijk mee. We kunnen onze doden niet 'de hemel inzingen' en we hoeven ze er ook niet uit te praten. Er kunnen omstandigheden zijn, dat we stil moeten zijn en het van a tot z maar aan God moeten over laten. Eén ding mogen we altijd blijven vasthouden: Gods barmhartigheid is groter dan wij beseffen kunnen. En bovendien, wat weten wij vaak weinig af van andere mensen. Er zijn er die zwijgend en morrend God vrezen. En gebeden van moeders worden door God niet vergeten! Maar nu dat orgelconcert. Het is een mooi orgel en het kerkje in Zandvoort is ook mooi. De orgelgaanderij rust op masten van een schip, dat jaren geleden voor de kust van Zandvoort verging. De volgende woorden zijn er te lezen:

'Van 't droef vergane schip d'
in storm bezweken mast
Draagt thans in 's Heeren
Huis een Hem gewijden
last.
Zoo worde wat op aard' in
ramp en rouw ons treft
Een pijler die ons hart naar
't Eeuwig Godshuis heft.'

Aan het slot van zijn concert speelde de organist de bekende fantasie van 'Een vaste burcht is onze God' van zijn grootvader.

Als U wat tussen de regels door leest, begrijpt U wel wat ik met dit artikelje bedoel. Om ons heen zijn veel rampen en er is veel rouw. Maar een vaste burcht is onze God, een pijler... En Hij is en blijft een toevlucht voor de Zijnen. Dwars door alle gebrokenheid heen.

Hulp aan huis (2 - slot)

Diakonale Conferentie 2 november 1985

Uw voorzitter heeft me gevraagd zoveel mogelijk praktisch te blijven. Daartoe wil ik U in het kort nog een aantal situaties schetsen, waarin uw hulp, hulp aan huis, gevraagd kan worden.

Allereerst denk ik dan dat preventief werken heel belangrijk is. Preventie is iets wat ook in mijn werk van alle dag hoog staat aangeschreven. Er wordt mee bedoeld om het op z'n Hollands te zeggen: voorkomen is beter dan genezen, want het gebeurt zo vaak wat een ander spreekwoord zegt: als het kalf eenmaal verdronken is, dempt men de put. En dat is doorgaans moeilijk, veel tijd vragend en soms ook hopeloos en uitzichtloos werk. Derhalve dus preventie. En dat houdt voor U als diaken in dat U poogt uw mensen te leren kennen. Niet maar bij voornaam en toenaam, maar vooral met hun hebbelikheden en onhebbelikheden. Met hun moeiten en hun zorgen. Die kunnen verscholen zijn achter een mooie façade, achter veel schone schijn. U moet niet alleen de behoeftigen in letterlijke zin in uw wijk kennen (als ze er nog zijn), het zou wel eens zo kunnen zijn dat de meeste moeite daar gezocht moet worden waar we het misschien niet zouden verwachten. En als U dat doet, zo uw wijk leren kennen, doe het dan goed. Niet (enkel) een gezellig koffieprijtje over koetjes en kalfjes. Dat zet gewoonlijk geen zoden aan de dijk. Nee, als U naar een gezin of alleenstaande gaat, ga dan gewapend. Allereerst met de geestelijke wapenrusting waar Paulus het over heeft en ga met de vruchten van de Geest, waar Galaten 5 vanaf vers 22 over spreekt. Maar ga ook met althans enige voorkennis omtrent de broeder of zuster die U bezoekt. Dat U weet waar de schoen wel eens zou kunnen wringen, dat U althans enige Ahnung hebt, enige notie van de problemen in dit gezin of bij die alleenstaande broeder of zuster. Hoe vaak verkommert in een gezin niet een van de gezinsleden onder de andere en dat noemen we dan nog vaak een probleem-kind ook.

Probeer U toch vooral juist aandacht aan zo'n situatie te schenken. Ik zeg dit niet zomaar, integendeel, ik heb nog al eens de ervaring, en ik heus niet alleen, dat b.v. na het overlijden van een man of vrouw

DOOR W. J. MOGGRE HILVERSUM

de partner plots als het ware opbloeit, dat het een heel ander iemand blijkt te zijn dan iedereen dacht. Soms zie je ze opbloeien (ze hebben altijd in de schaduw van de ander geleefd), soms ook vallen ze volledig door de mand, ze waren slechts holle vaten die helemaal afhankelijk waren van wat de ander was of deed. Ze teerden op zijn roem. Probeer zo uw ogen en uw oren te scherpen. En als U dan weet dat er in uw wijk problemen zijn, ga die dan niet uit de weg, loop er niet met een boog om heen, ga de moeiten niet uit de weg, maar praat er over. Praat er „gewoon” over. U moest eens weten hoeveel leed en verdriet er is bij mensen die voelen dat anderen er niet over durven praten. Ze lopen er met een boog omheen. Ik kan het niet laten U daarvan uit eigen ervaring een paar voorbeelden te geven, ze zouden met vele kunnen worden aangevuld. Als eerste noem ik U een man die ongeveer even oud was als ik. Toen hij 39 jaar was, kreeg hij een hartinfarct, toen hij 43 jaar was kwam er longkanker bij. Op het grote bedrijf waar hij werkte, werd hij toen afgeschreven. Een ander nam zijn plaats in. Maar hij heeft gevochten om terug te komen. En het is hem gelukt, maar eigenlijk was er geen plaats meer voor hem. Wat nu? Hij ging aan het werk, z'n collega's liepen met een boog om hem heen, ze durfden hem nauwelijks te vragen hoe het met hem ging. Heel begrijpelijk wellicht, maar hij vond het verschrikkelijk. Ze wisten niet hoe ze „er over” moesten praten. En als ze het dan eens deden, als ze eens vroegen hoe het nu met hem ging, dan zei hij: „rot”. Want hij was boos en voelde zich eigenlijk afgeschreven, hij voelde hoe ze met hem eigenlijk geen raad wisten.

Hij kwam zo eens in de maand bij me aan het eind van het

spreekuur om een half uurtje bij te praten, om z'n gal te spuwen. En zo is hij, weer een goed jaar later, gestorven.

Een ander voorbeeld van dat met een boog om lijden heen lopen, is, wat veel mensen ervaren die een gehandicapt kind hebben, hetzij geestelijk dan wel lichamelijk. Als U een moeder tegen komt met zo'n gehandicapt kind, wat doet U dan? Meewarig kijken of gauw een hoek omslaan? Of een winkel binnengaan of iets dergelijks? Of probeert U gewoon te doen, net als anders, vrij en onbevangen. Onlangs nog zei de moeder van een spastisch kind tegen me: Ze gaan hem of gruwelijk verwennen of ze negeren hem, maar: „gewoon” doen, ho maar. Dat blijkt gewoon heel moeilijk te zijn. En te blijven.

Weet U van de nood van weduwe en weduwnaar of anderszins alleenstaande? Heel vaak hoor ik hen, zowel man als vrouw, dat ze weinig bezoek meer krijgen. Een weduwe krijgt wel bezoek van vrouwen (b.v. 's morgens), maar een echtpaar ziet ze slechts zelden, en dat wordt juist zo fijn gevonden vaak. U kunt het geloven of niet, maar steeds weer hoor ik dan dat er sprake is van een zekere jaloezie, van nijd. De echtgenote denkt dat de weduwe er op uit zal zijn haar man af te pikken (heus echt waar) en hetzelfde gebeurt als een man alleen achterblijft, dan wordt de andere man achterdochtig. Z'n vrouw gaat (te) vaak naar de alleenstaande. Denk niet dat dit fantasie is. Ik hoor het te vaak van alleenstaanden, ook in Orthodox-Christelijke kringen, terwijl een alleenstaande vrouw zegt: ik wil ook wel eens met een man praten. Zonder verdere bijbedoelingen.

Een andere mogelijkheid is om het leed van de alleenstaande, zeker geldt dit voor de weduwe en weduwnaar, te negeren of te bagataliseren (je hebt de kinderen nog, wordt dan maar al te gemakkelijk gezegd). Je gaat dan over koetjes en kalfjes praten en om zijn of haar verdriet loop je lekker met een grote boog heen. Want daarover praten is zo moeilijk.

Eens belde ik een weduwe op, het was de eerste verjaardag na het overlijden van haar man, dus de dag waarop hij jarig had zullen zijn. Ik belde zomaar. Om even te praten. Omdat het die dag toch wel een moeilijke dag voor haar zou zijn. En... ik was de enige die haar op die dag gebeld had om even met haar te praten. Nòch haar kinderen, nòch haar familie had er met één woord over

gesproken. En dat terwijl er toch twee dominees in de familie waren.

Ik begrijp best dat U tegen zo'n gesprek of tegen zo'n bezoek kunt opzien. Maar als U gaat en U bent er, U bent er echt, en U spreekt met wijsheid en zachtmoedigheid, eerlijk en oprecht, dan mag het best wat stutelig en stotterend gaan, maar U bent er, U staat naast hem of haar.

Nogmaals, we gaan zo graag met een grotere of kleinere boog om lijden, om leed heen. Soms nog met een vrome smoes ook. We noemen dat dan desnoods maar: motivatie. Net zo als de priester en leviet deden in de al gememoreerde parabel van de barmhartige samaritaan.

Dat was het eerste wat ik U zou willen voorhouden: ga het leed, ga het lijden niet uit de weg. Durf er over te praten. Sta naast de broeder, de zuster, die U bezoekt en niet mijlen ver boven hen of bij hen vandaan, zo in de geest van: „t is mijn pakkie niet aan”. Nee, een beetje mee pijn hebben, een beetje mee verdriet hebben, ook dat is iets wat ik boven bedoelde met caritas.

Een ander praktisch punt in de maatschappelijke ontwikkelingen is, dat veel van de weeldevoorzieningen uit de jaren 70, nu moeten worden terugschroefd. Denkt U maar aan het ontstaan van de zgn. opname-indicatie-commissies die tegenwoordig beslissen over al dan niet opnemen van bejaarden in een verzorgingshuis (en hetzelfde geldt voor opname in een zgn. verpleeghuis). Vroeger was het zo, dat je als je 65 jaar was, je kon laten inschrijven voor zo'n tehuis. Je kwam dan op een wachtlijst en als het je beurt was, kon je het tehuis in. Vaak nog op een moment waarop je en geestelijk en lichamelijk nog best in staat was om zelfstandig te functioneren. Dat nu kan tegenwoordig niet meer. Immers het is gewoon zo, dat 85% van de kosten door de gemeenschap (lees: de sociale dienst) moet worden opgebracht. Daarom is het nu het streven om de mensen zo lang mogelijk „thuis” te houden. Dat is immers veel goedkoper. En bovendien, zeggen we nu, het is ook veel beter om zo lang mogelijk in eigen huis en eigen omgeving te blijven. De theorie past zich wel aan, dat is niet zo moeilijk. Toch is het m.i. terecht dat de opname-indicatiecommissie er gekomen is.

Dat geeft ook als gevolg dat er meer hulp thuis moet worden georganiseerd, dat geldt vaak t.a.v. bejaarden, maar een een-

der verhaal gaat op voor invaliden of anderszins gehandicapten die in een verpleeghuis moeten worden opgenomen. Ook dat proberen we zolang mogelijk uit te stellen.

In b.v. allerlei organisaties en hulpverleningsinstanties uit de zgn. eerste lijn, want die hulp is: a. voor de patiënt zelf meestal fijner.

b. voor alle anderen ook veel goedkoper.

Een zelfde redenering kun je houden over de zgn. beddenreductie in ziekenhuizen. Daardoor zullen mensen eerder ontslagen worden, waardoor meer verpleeg-behoefte, maar ook anderszins meer hulp thuis geboden zal moeten worden vanuit diezelfde eerste lijn (waarover straks meer).

Maar dit kan ook voor uw werk gevolgen hebben, ik denk aan gezinshulp, aan zusterhulp, aan opvang van kinderen of anderen en U kunt zelf nog allerlei andere bedenken.

Het lijkt me voor diakenen dan ook noodzakelijk dat zij goed op de hoogte zijn van al de hulp-instellingen in eigen woonplaats of regio, die we kunnen inschakelen voor hulp aan huis.

Dat is een louter technische kennis wellicht, maar voor een goede diaken noodzakelijk. Hij moet wat wij noemen de sociale kaart van zijn werkgebied kennen, want dat kan plaatselijk en regionaal nog wel eens was verschillen. En ik ben er van overtuigd dat het niet uw werk van diaken is om zelf hand en spandiensten te gaan verrichten (b.v. bij een alleenstaande zelf allerlei klusjes op te gaan knappen), nee, U moet weten waar de gezochte hulp te vinden is, U moet weten tot wie de hulpzoekende zich wenden kan. Of zelf de hulp helpen organiseren, maar nogmaals, het kan niet de bedoeling zijn om zelf als diaken tevens manasje van alles te worden. U zult de mogelijkheden moeten kennen, eerst binnen de eigen gemeente, bij de eigen broeders en zusters. Ik denk ook aan de mogelijkheden die onze stichting heeft, maar U zult (en dat zeg ik nog maar eens) de zogenaamde sociale kaart met allerlei professionele hulpverleners van uw eigen plaats en/of regio moeten kennen.

Een aantal van deze professionele instellingen wil ik tenslotte nog kort de revue laten passeren. De meeste zijn in vrijwel elke plaats in ons land aanwezig. Instellingen dus die U moet kennen en U moet ook iets weten van de mogelijkheden die deze instanties hebben

Wie helpt?

Mag ik u voorstellen, Satendra Singh, 28 jaar oud, zendeling onder zijn eigen landgenoten, streng orthodoxe Hindoes in Noord-India. Als kind en opgroeiende jongen ontving Satendra jarenlang ondersteuning van de stichting „Redt een Kind”. Nu leidt hij als evangelist een armelijk bestaan in het district Tehri, dat tegen de Himalaya ligt.

Dit gebied is zo bergachtig dat het voor auto's veelal onbegaanbaar is. Satendra doet zijn werk dan ook te voet. Wat uiteraard niet alleen zeer vermoeiend is, maar ook zijn arbeidsveld sterk beperkt. Om dat bezwaar enigszins te ondervangen, schrijft hij rondzendbrieven. Maar aangezien hij geen schrijfmachine bezit, moet hij dat met de hand doen.

Nu schreef hij me al enkele malen dat hij zijn werk zoveel beter zou kunnen doen als hij een motorfiets en een schrijfmachine bezat. Maar de daarvoor benodigde f 3500,- heeft hij niet en kan zijn achterban hem ook niet bezorgen. Daarom bad hij de Heere reeds herhaaldelijk in deze behoefte

te willen voorzien. En of ik met hem wilde meebidden.

Gedachtig aan het „bidt en werkt” wend ik me nu ook tot de lezers van Opbouw. Zouden wij, die dagelijks genieten van onze auto's en andere gerieflijke vervoermiddelen, deze straatarme broeder samen niet aan zijn motorfiets en schrijfmachine kunnen helpen? Als u eenmaal iets stuurt, helpt u het evangelie van de Heere Jezus Christus bekend te maken aan de voet van de Himalaya.

Satendra verheugde zich zeer op de wereldconferentie die de organisatie van Billy Graham deze zomer voor evangelisten uit de hele wereld in Amsterdam hield. Reeds enkele jaren geleden was ook hij daarvoor uitgenodigd, maar op het laatste ogenblik werd hem een paspoort geweigerd en zag hij de reis van zijn leven aan zich voorbijgaan. Het behoeft geen betoog wat een enorme teleurstelling dit voor deze broeder betekende. Wat zou het fijn zijn als wij zijn andere billijke verlangens met vereende krachten wel vervulden.

Ik heb hiervoor een aparte girorekening geopend onder nr. 326360, t.n.v. F. van Deursen, Apeldoorn. Uiteraard zullen de binnengekomen giften mettertijd worden verantwoord.

F. van Deursen, Apeldoorn

en van de onmogelijkheden. Laat ik beginnen met:

1. De wijkverpleging, U allen van ouds wel bekend. Wat kunnen ze wel, wat kunnen ze niet? Is er b.v. een avonddienst? Wat zijn de mogelijkheden?
2. Vervolgens wilde ik noemen de gezinsverzorging. Hoe is die georganiseerd? Wat hebben ze te bieden? Is er b.v. zogenaamde gespecialiseerde hulp die niet alleen praktisch, maar ook bij probleemgezinnen of overspannen huisvrouwen daarvoor apart opgeleid zijn? Een andere tak hiervan is de Bejaardenzorg. Hoe verloopt die? Wat voor mogelijkheden zijn er voor bejaarden? Is er b.v. tafeltjedenkje? Zijn er gymnastiek of zwemclubjes, en wat nog niet al.
3. Het maatschappelijk werk. Hoe verloopt dat? Weet U van al de mogelijkheden? De zowel therapeutische hulp bij problemen als de heel praktische bij het invullen van allerlei formulieren, of het gespecialiseerde maatschappelijk werk zoals bij GTV (Ge-

zinsvervangend Tehuis). Gemeente, bedrijven. Weet U van de mogelijkheden van onze Stichting?

4. Het RIAGG (Regionaal Instituut voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg). Dat heeft meestal ook een afdeling voor bejaarden, waar je bij beginnende demantie vaak heel goed advies kunt krijgen en die op die manier ook een heel groot deel van probleembejaarden ter begeleiding krijgen.
5. De huisarts. Veel ervaring in de zin van vragen van diakenen heb ik niet, dat is slechts zelden gebeurd en zeker niet van Ned. Geref. diakenen, maar dat is niet zo relevant.

Al deze categorieën worden tegenwoordig samengevat onder de naam: „eerste lijn”. Dat wil o.a. ook zeggen dat al deze rechtstreeks door de cliënt/patiënt of hoe je dat verder noemen wilt kan worden ingeschakeld. Deze hebben geen drempel, er is geen verwijzing nodig!

Dit in tegenstelling wat we de tweede lijn plegen te noemen

en waaronder voor de gezondheidszorg (dat is uiteindelijk mijn vak, niet waar) begrepen wordt alle ziekenhuis-geneeskunde, dus ook psychiatrische inrichtingen, inrichtingen voor geestelijk gehandicapten, etc., verpleeghuizen en wat dies meer zij. De lijst kunt U nog lang aanvullen denk ik, maar ik vrees al te veel tijd te hebben gebruikt. Waar het mij vooral om ging was U iets te laten zien van wat barmhartigheid is, niet oordelen maar luisteren, naast de broeders of zuster gaan staan en samen met hem of haar pogen uit het moeras te komen.

Slot: Ik ben me bewust dat een heleboel dingen niet ter sprake zijn gekomen. Ik denk b.v. aan vragen rondom het thuis sterven, vragen van sterfensbegeleiding en rouwprocessen en nog veel andere, maar ik dacht dat ik het hierbij moest laten.

Normatieve vanzelfsprekendheid ⁽¹⁾

In het „Nederlands Dagblad” en in „De Reformatie” is eind 1985 het één en ander geschreven over mogelijke vormen van samenwerking van vrijgemaakten met andere christenen in één en dezelfde christelijke organisatie. Een (naar ik aanneem groot) aantal vrijgemaakten neemt namelijk het standpunt in, dat samenwerking tussen christenen in één en dezelfde christelijke organisatie alleen mogelijk is, indien er tussen deze christenen geen sprake is van een ongebroke avondmaalstafel. Herstel eerst de kerkelijke eenheid en de niet-kerkelijke vormen van eenheid of samenwerking zullen u toegeworpen worden, zo zou men dit standpunt kunnen weergeven.

Kerkelijke verschillen zijn volgens dit standpunt van doorslaggevende betekenis voor de verschillen op de andere „terreinen” van het leven, omdat kerkelijke verschillen in de grond der zaak geestelijke verschillen zijn; daarom zijn deze ook van fundamenteel belang voor de andere „terreinen” van het brede mensenleven.

Samenwerking met leden van andere kerken in één en dezelfde christelijke organisatie heeft dan ook geen zin; men moet eerst de kerkelijke verschillen oplossen, dat wil zeggen, tot kerkelijke eenheid komen, aler men op de niet-kerkelijke „terreinen” tot eenheid of samenwerking overgaat. Want de kerkelijke - of te wel geestelijke verschillen presenteren zich ook op de niet-kerkelijke „terreinen”, bijvoorbeeld op het politieke „terrein”, op het „terrein” van de sociaal-economische aangelegenheden, etc.

Dit standpunt is in zijn algemeenheid (of meestal) naar mijn mening juist.

De nietszeggende algemeenheid wat de christelijke waarden en normen betreft, het zich niet direkt beroepen op de Bijbel, maar deze slechts als inspiratiebron willen accepteren, het toestaan van allerlei min of meer humanistisch gedachtengoed binnen het CDA staat natuurlijk niet los van het kerkelijk (= geestelijk) verval in de synodaal-gereformeerde kerken en in de Nederlands Hervormde Kerk. Het één zowel als het ander komt voort uit geloofsafval en dat is inderdaad van fundamenteel belang voor het gehele brede mensenleven. Wie dit ontkent is gelijk te stellen aan de struisvogel, die ook van mening is dat, wanneer men de ogen maar sluit voor de werkelijkheid de problemen niet meer bestaan; een in hoge mate duister standpunt natuurlijk.

DOOR
L. VAN KLINKEN
HAARLEM

Nu gaat het er in de praktijk naar mijn mening wel om, dit standpunt goed uit te werken en het niet als een sjablone, als een conventioneel model of schema (klakkeloos dus) te hanteren.

Men zal namelijk in concreto goed moeten aangeven, wat het geestelijk karakter van de betreffende kerkelijke verschillen is en hoe deze van fundamenteel belang zijn voor de andere „terreinen” van het leven.

Nu wil ik het over deze materie niet direkt hebben. Ik wil hoofdzakelijk het één en ander doorgeven wat in vrijgemaakte kring over eenheid en samenwerking tussen christenen het vorig jaar is geschreven. Men worstelt daar toch enigszins met het probleem van de samenwerking van vrijgemaakten met andere christenen in één en dezelfde christelijke organisatie en ook met het probleem van de samenwerking met andere christenen, die zich in een eigen organisatie hebben gebundeld ondanks het hiervoor aangegeven door hen ingenomen standpunt. Men heeft kennelijk twijfels over de juistheid van het ingenomen standpunt, althans een aantal vrijgemaakten.

Naar blijkt spelen in de discussie hierover in vrijgemaakte kring de art. 27 t/m 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis een belangrijke rol. In deze artikelen wordt gesproken over de ware kerk, waarbij een ieder zich te voegen heeft; met name in artikel 28 wordt dat beleden. Zij, die zich niet bij de ware kerk voegen maken zichzelf steriel, niet alleen wat het kerkelijk leven betreft,

maar ook wat de christelijke arbeid betreft op de andere „terreinen” van het leven, zo luidt het betreffende standpunt; anders gezegd: men ontvangt dan geen goede prediking en dat is natuurlijk fataal voor heel het leven. Nog anders gezegd: de drie formulieren van eenheid scheppen werkelijk eenheid tussen christenen op basis van de Bijbel en deze eenheid strekt zich ook uit tot de niet-kerkelijke „terreinen” van het leven en is daarvoor van het grootste belang. Een andere eenheid dan de eenheid op basis van „Schrift en belijdenis” is er niet. Ook van dit standpunt beweer ik, dat deze in zijn algemeenheid (of meestal) juist is. Alleen men zal in concreto naar mijn mening wel moeten aangeven hoe het zit met de kerkelijke verschillen in betrekking tot de eenwording of de samenwerking op bij voorbeeld politiek gebied (of op het gebied van de sociaal-economische aangelegenheden).

Anders gezegd: uit concrete kerkelijke verschillen volgen naar mijn mening niet automatisch principiële verschillen, die van doorslaggevend belang zijn voor de niet-kerkelijke „terreinen” van het leven. Die verschillen zullen van geval tot geval zeer nauwkeurig moeten worden aangegeven en ook van welk fundamenteel belang deze zijn voor eenwording of samenwerking tussen christenen op de andere „terreinen” van het leven dan de kerkelijke. Een aantal vrijgemaakten gaat er min of meer (klakkeloos) vanuit, dat kerkelijke verschillen altijd of automatisch van fundamenteel belang zijn voor alle „terreinen” van het leven en dat deze daarom voor deze „terreinen” geen nadere uitleg behoeven.

De bedoeling van de Nederlandse Geloofsbelijdenis (en dus ook van de artikelen 27 t/m 29) is om eenheid op basis van de Bijbel tussen de christenen te bereiken, want (nogmaals) een andere eenheid is er in Nederland tussen deze niet.

Naar vermeld speelt bij betreffende vrijgemaakten in deze aangelegenheid de opvatting over de ware kerk, waarbij men zich dient te voegen en waarin men alleen de goede prediking ontvangt een belangrijke rol. De kerkelijke geslotenheid van het GPV is onder meer van deze opvatting het gevolg. Natuurlijk is het waar, dat men alleen in de ware kerk de goede prediking ontvangt en dat men deze mist in de valse kerk. Dat zit al in de definities van ware en valse kerk opgesloten... Alleen, hoe zit het

precies met de termen (en toepassing ervan) ware en valse kerk in de artikelen 27 t/m 29 NGB? Wat wordt daarvan precies beleden? Hoe moeten we de termen opvatten in de praktijk van de kerkelijke verdeeldheid nu en zijn deze zonder meer in elke kerkelijke verdeeldheid toe te passen?

Daarover nu las ik in de vrijgemaakte pers een naar mijn mening nieuw geluid. Misschien wordt het daar toch nog eens bij allen lente. Maar eerst geef ik inzake ons onderwerp enkele opmerkingen door van prof. C. Trimp. Hij schreef in het „Nederlands Dagblad” van 27 november 1985 onder meer: „Het is een onjuiste stelling, dat iedere samenwerking met „anderen” de zaak van de kerk verduistert en de roeping tot kerkelijke eenheid verdoezelt’. En: „Het doen of gedaan hebben van de goede kerkkeuze is geen garantie van goede christelijke functionaliteit op het brede terrein van het christelijk leven”.

Voorts: „Te midden van de verwarring en verdeeldheid van Nederland treffen wij vele mensen aan die met ons de secularisatie willen bestrijden. Wij wonen niet in hetzelfde huis en wij zijn het oneens over tal van zaken. Maar wij zijn volstrekt eenstemmig in het bestrijden van allerlei publiek kwaad. Het ligt binnen de vrijheid van kinderen van God tot een defensief gelegenheidsverbond tussen al deze mensen toe te treden. Wie hier smalend zou spreken over 'symptoombestrijding' of 'dweilen met de kraan open', verstaat de ernst van de situatie niet.”

Met de opmerkingen van Trimp vindt een behoorlijke relativering plaats van het standpunt, dat een (groot) aantal vrijgemaakten inneemt en dat eenwording of samenwerking van deze met andere christenen in één en dezelfde christelijke organisatie verbiedt.

Meer nog vindt dit naar mijn mening plaats in het artikel, dat dr K. Veling in „De Reformatie” van 9 november 1985 (jaargang 61/6) schreef over uitleg en betekenis van de artikelen 27 t/m 29 NGB. Hij schrijft: „De overtuigingskracht van de gereformeerde confessie inzake een zichtbare christelijke kerk komt natuurlijk voort uit de concrete manier waarop de Schrift zelf over de gemeente spreekt. Alle beelden die gebruikt worden om het karakter van de christelijke kerk duidelijk te maken, wijzen zonder uitzondering, heel vanzelfsprekend, in de richting van een gemeenschap van vlees en bloed. De gemeente is een lichaam

met Christus als Hoofd. Waarom wordt dat zo gezegd? Om te onderstrepen dat de leden concreet op elkaar aangewezen zijn (1 Kor. 12).

Wie over de gemeente spreekt, spreekt ook over de ambtsdragers, die de opdracht hebben het lichaam op te bouwen. (Ef. 4). Christenen moeten zich concreet als stenen laten gebruiken voor de bouw van een geestelijk huis, dat wil zeggen de gemeente (1 Petr. 2). Elders worden christenen vergeleken met stukken huisraad, die allemaal - edel of minder edel - onmisbaar zijn in de huishouding van de gemeente, Gods huisgezin (2 Tim. 2).

Deze wijze van spreken in de Schrift vertoont een frappante **vanzelfsprekendheid**. Voor moderne christenen die aankijken tegen kerkelijke verdeeldheid waar die beslist niet zou moeten voorkomen, lijkt deze vanzelfsprekendheid nogal naïef. Naïef? Inderdaad geeft de Bijbel geen theorie waarmee kerkelijke verdeeldheid verklaard en dus ook min of meer gesanctioneerd wordt. Natuurlijk is de gemeente van Christus concreet.

Nee, 'naïef' is hier het woord niet. Je zou beter kunnen spreken van een **normatieve vanzelfsprekendheid**. God heeft nooit alleen maar met individuen te maken. Hij vergadert een verbondsvolk, destijds gebonden aan een nationaliteit, sinds Pinksteren uit alle naties. Dit volk vormt een concrete eenheid: Christus het Hoofd en de christenen de leden.

Iets van dezelfde normatieve vanzelfsprekendheid vertoont de Nederlandse Geloofsbelijdenis. 'Wij geloven en belijden één katholieke of algemene kerk. Zij is een heilige vergadering van de ware gelovigen...' Zo is dat. Want Christus is een eeuwige Koning die niet zonder onderdanen kan zijn. Vanzelfsprekend en met een sterk normatieve lading.

Het is daarom naar mijn overtuiging ook niet vreemd als na artikel 27 zonder nadere verklaring over de concrete kenmerken van de kerk gesproken wordt over de ambten en over de tucht. En artikel 28 onderstreept nog eens de normativiteit van het spreken over de ene katholieke of algemene kerk: iedere christen moet zich daar natuurlijk concreet als steen laten invoegen.

De algemene kerk behoort het karakter te hebben van een concrete gemeenschap. Natuurlijk is die kerk over heel de wereld verspreid en ook door de geschiedenis heen is de kerk niet te overzien. Zelfs kan de kerk soms bijna onvindbaar

zijn als de wijnstok helemaal overwoekerd is. Maar blijft staan dat de gemeente bedoeld is als een volk dat voor de wereld zichtbaar is en waarin mensen concreet op elkaar aangewezen zijn."

(wordt vervolgd)

Redaktie ontving

Het Heilige Land in vogelvlucht, een serie unieke luchtfoto's van Israël. Fotografie: Sonia Halliday en Laura Lushington; teksten: Tim Dowley. 64 blz., f 42,-; uitg. Kok, Kampen.

Ds C. den Boer, De brief van Paulus aan de Romeinen I-VIII, deel 1; 218 blz., f 19,90; uitg. Kok, Kampen.

Alexander Seibel, De achtergronden van het terrorisme in het licht van de bijbel. Getrouwreeks no. 5. 45 blz., f 6,50; te bestellen door overmaking op postrek. 343961 van Adm. Getrouw, Garderen.

St. Friedensstimme Nederland, Lijden en volharden. Brochure met discussievragen. Te bestellen bij St. Friedensstimme Nederland, Postbus 15, 2800 AA Gouda.

Akta van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken te Enschede 1985/1986. 136 blz., f 25,-; verspreiding door Buitenen en Schipperheijn, Amsterdam.

Hasper, een lied voor de wereld; 96 blz., f 9,50 (inkl. verzendkosten). Te bestellen bij secr. Stichting Geestelijke Liederen, gironummer 56165 t.n.v. C. G. Schripsema-de Graaf, De Wissel 16, 9244 EW Beetsterzwaag.

Dr F. De Meyer, Franz Rozenzweig, Leven en werk: 209 blz., f 32,50. Uitg. J. H. Kok, Kampen.

Drs J. Westland, God onze Troost in noden. Een gesprek met hedendaagse theologen over de vragen rond God en het lijden. Reformatie-reeks. 145 blz., f 22,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

W. van Benthem e.a., Verkenningen in Exodus. Theologische verkenningen, serie Bijbel en exegese. 168 blz., f 24,90; uitg. J. H. Kok, Kampen en Evangelische Omroep, Hilversum.

Internationale Bijbelbond, Objectlessen voor alle leeftijden (voor kinderwerk); f 25,-; uitg. IBB, Postbus 352, 4100 AJ Culemborg.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerken van Breda en Rijsbergen

Gedurende de tijd dat onze gemeenten vakant zijn hoopt ds J. van Katwijk te Breda beide gemeenten te dienen als hulp-prediker.

Ned. Geref. Kerk van Langeslag

Het adres van het scribaat luidt thans: D. J. Dijkslag, De Cingel

8, 8141 BX Heino, tel. 05729-3335.

Ned. Geref. Kerk van Hoorn

Het scribaat zal met ingang van 1 oktober 1986 worden beheerd door de heer A. Kramer, Houtzaagmolen 108, 1622 HK Hoorn.

Ned. Geref. Kerk van Middenmeer

Het scribaat berust thans bij de heer K. Bakker, Schagerweg 17, 1775 PM Middenmeer, tel. 02270-1454.

Penningmeesteres der kerk: mevr. N. A. Zuidhof-van Bergen, Dr Hoogkamerlaan 68, 1775 EL Middenmeer.

Penningmeester diakonie: de heer A. Zuidhof, Dr Hoogkamerlaan 68, 1775 EL Middenmeer.

Studenten in Delft

Een flink aantal ned. geref. jongeren studeert in Delft, vooral aan de Technische Hogeschool. Sommigen zijn lid in de gemeente van Rijswijk, anderen horen nog bij de thuisgemeente.

Om elkaar eens te ontmoeten, en om te zien wat de kerk van Rijswijk (waar Delft onder hoort) ook in je studietijd voor je kan betekenen, nodigen wij alle studerende in Delft, thuis wonend of op kamers, uit voor een open avond bij ons thuis op woensdag 8 oktober vanaf 20.30 uur. Ons adres is: Julianastraat 61, 2282 RM Rijswijk, tel. 070-997649.

W. Smouter,
A. J. Smouter-Kurpershoek

Regionale Ontmoetingsdag in Hoogeveen

Op zaterdag 25 oktober 1986 wordt in Hoogeveen de jaarlijkse regionale Ontmoetingsdag van de Chr. Geref. en Ned. Geref. Kerken in het Noorden gehouden.

Thema van deze dag zal zijn: „Functioneren van het verbond in het geloofsleven”.

Dit onderwerp zal worden ingeleid door ds W. Smouter te Rijswijk en door ds D. Quant te Hoogeveen.

De dag begint om 09.45 uur (aankomst + koffie; opening om 10.15 uur) en eindigt om ± 12.45 uur.

Plaats van het gebeuren is de Chr. Geref. Ichthuskerk, Rozenstraat 1 te Hoogeveen.

Iedereen, dus ook de jeugd, is welkom; de toegang is gratis.

Cogma

De najaars-bezoekreis zal D.V. gehouden worden van 3 t/m 8 oktober 1986. Behalve alle Nederlandse bases en garnizoenen

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288
Gironummer 404945
t.n.v. Geref. Persver. Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementenprijs:

(bij vooruitbetaling)
f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar.
Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct per mm.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

in het Natogebied, hopen we ook nog enkele burgergezinnen te bezoeken, o.a. te Bad-Sooden-Allendorf.

Ds H. Stolk, Ned. Geref. predikant te Kampen hoopt op zondag 5 oktober voor te gaan in de kerkdienst voor militairen en hun gezinnen te Blomberg (Lippe Detmold) West-Duitsland.

Nieuwe adressen van militairen en burgers aan H. J. Bosch, tel. 053-762272.

Aanvulling lijst studenten preekbevoegdheid

In de lijst van studenten ontbrak nog de heer H. van Winkelhoff, Jacob Oppenheimstr. 14, 5652 HA Eindhoven, telef. 040-515687.

Ned. Geref. Seminarie

Het elfde studiejaar van het Seminarie werd vrijdagavond 12 september j.l. in een openbare samenkomst in het kerkgebouw te Urk geopend. Ds L. W. G. Blokhuis, de voorzitter van het bestuur, opende de goed bezochte vergadering en bepaalde de aanwezigen bij de noodzaak tot waakzaamheid aan de hand van 1 Thess. 5:1-11. Ds W. van der Lingen, lid van de Raad van toezicht en advies, refereerde over het onderwerp „Samen op weg”. Spreker schetste wat er woelt en werkt in het Ned. Herv. Kerkgenootschap en bij de syn. Geref. Kerken. Hij wees ook

op de moeiten bij de Christelijke Gereformeerden en op het ontbreken van enige mogelijkheid om als vrijgemaakten nader te komen tot de vrijgemaakten.

Wat onze Ned. Geref. Kerken te doen staat is samen op weg te gaan juist ook in de zaak van de opleiding tot de dienst des Woords. Moge er veel gebed zijn in de gemeenten dat jonge mannen door de Geest worden aangedreven zich te bekwamen tot die dienst.

Ds J. C. Janse, de rector, besloot de bijeenkomst met een kort woord, waarin hij de goede gang van zaken in het voorbije studiejaar revalueerde. Hij deed dit aan de hand van Jer. 9:23 en 24: „Zo zegt de HERE: de wijze roeme niet op zijn wijsheid, en de sterke roeme niet op zijn kracht; de rijke roeme niet op zijn rijkdom, maar wie roemen wil, roeme hierin, dat hij verstand heeft en Mij kent, dat ik de HERE ben.” Vervolgens ging ds Janse voor in gebed voor alle werk aan het Seminarie in het nieuwe studiejaar en voor allen, die daarbij betrokken zijn.

Tot slot deelde de voorzitter mede, dat de gemeente te Wapenveld zich heeft aangemeld als Samenwerkende Kerk. Er zijn thans aan het Seminarie zes studenten theologie en twee in de vooropleiding.

Uit breder kring

Werkgroep Homoseksualiteit

De Werkgroep Homoseksualiteit in de Chr. Geref. en Ned. Geref. kring organiseert een gespreksweekend op 4 en 5 okt. a.s. voor belangstellenden, ook voor degenen die al eerder kennismaakten.

Informatie en aanmelding bij Edith Brehm, tel. 03481-1684 en Arie Borgdorff, tel. 010-4662136.

Ned. Evangelische Gemeente te Benidorm, Spanje

Van 26 okt. 1986 af zullen er in Edificio „Cervantes” Aveni-

da de Europe te Benidorm iedere zondag twee kerkdiensten worden gehouden. De eerste dienst begint om half tien, de tweede begint om elf uur.

Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte

Themadag in Leeuwarden: „Bedreigd door recht?”

In samenwerking met het Chr. Studiecentrum te Amsterdam organiseert de Ver. voor Calvinistische Wijsbegeerte voor de vierde keer een studiedag in het Noorden van het land. Waarover: „Bedreigd door recht”: Als het goed is, beschermen recht en wetgeving de mens. Wanneer menselijk leven echter in het vroegste begin legaal beëindigd kan worden, in hoeverre biedt de wet die bescherming dan nog? Gaat ze dan niet juist een bedreiging vormen? Hetzelfde kunnen we vragen ten aanzien van euthanasie of van een wet gelijke behandeling. Wat zit er achter deze nieuwe ontwikkelingen in de wetgeving? Er is sprake van een toenemende individualisering en een toenevend aksent op het recht op zelfbeschikking. Door welke mensopvatting wordt het strafrecht gestuurd ten aanzien van de vraag wat strafbaar is en wat niet. Welke motieven spelen in moderne strafrechtstheorieën een hoofdrol?

Sprekers: Mr. Wim Borst (gerechtsauditeur bij de Hoge Raad der Nederlanden voor strafzaken, Den Haag): ontwikkelingen in het strafrecht.

Mr. Rien den Boer (ministerie van Binnenlandse Zaken, stafafdeling constitutionele en wetgevingsaangelegenheden): wet gelijke behandeling.

Prof. dr J. D. Dengerink, em.-hoogleraar reformatorische wijsbegeerte.

Wanneer: zaterdag 1 november 1986, van 10.00 tot 16.00 uur.

Waar: Restaurant 'Onder de Luifel', Stationsweg 6, Leeuwarden.

Kosten: gratis (konsumpties voor eigen rekening).

Informatie en aanmelding: Centrum voor Reformatorische

Wijsbegeerte, Postbus 1149, 3600 BC Maarssen, tel. 03465-60945 of T. A. Th. Spoelstra, Bieleveldlaan 5, Hoogeveen, tel. 05280-71352.

Het uitvoerend orgaan van de Ver. voor Calv. Wijsbegeerte is de Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte. Deze stelt zich ten doel het reformatorisch wijsgerig denken te stimuleren en de resultaten daarvan te verbreiden. Op acht universiteiten en hogescholen heeft de stichting hoogleraren in dienst. Verder organiseert zij konferenties, cursussen en studiekringen. Een Informatiebulletin met het programma voor het seizoen 1986/1987 is op het Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte op aanvraag gratis verkrijgbaar (tel. 03465-60945 zie ook boven).

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN

IN DIT BLAD !

16 sept. l.l. mochten wij dankbaar, met onze kinderen en kleinkinderen onze 55-jarige echtvereniging herdenken.

G. J. Hietland
W. Hietland-Ezerman

7863 TA Gees
Holtweg 5

Uitnodiging!

**RPF-CONGRES 25 OKT '86
TE PUTTEN**

„Christenen in de politiek”

Sprekers:

N. C. v. Velzen - RPF
H. v. Rossum - SGP
J. Blokland - GPV
W. A. Mateman - CDA

Kosten f 15,— per persoon.
Aanmelding: **RPF, postbus 302, 8070 AH Nunspeet**, of **03412-56744**.

Camping Kennedy Park Hellendoorn

Met ingang van 1 januari 1987 hopen we het beheer van de camping over te dragen aan de fam. Monsma. Nu reeds geven ze U graag telefonisch alle inlichtingen.

Ook bij het vervoer van uw sta-caravan kunnen zij U misschien van dienst zijn.

Fam. F. Monsma, tel. 05293-3177

Fam. A. G. Roth, tel. 05488-473

Levenspartner èn geloofsgenoot, kan dat dan?

U bent op zoek naar een partner. En stuit daarbij steeds op teleurstellingen. Want u wilt niet alleen uw leven met hem of haar delen Maar ook uw geloof.
Er zijn genoeg mensen die er net zo over denken als u Maar hoe komt u met ze in contact?
Vraagt u eens naar de brochure van de Stichting Reformatorische Huwelijksbemiddeling. SRH kan u op verantwoorde wijze helpen bij het vinden van een levenspartner, die ook qua geloofsovertuiging bij u past.
SRH. Een partner die bij u past.

Bel of schrijf voor meer informatie: SRH, Postbus 341, 8260 AH Kampen, telefoon 05202-13999

Erkend door de Raad van Toezicht

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk van de Nederlands Gereformeerde Kerk

Consulten voor Maatschappelijk Werk en Psychotherapeutische hulp bij o.a. gezins-, huwelijks- en individuele problemen.

Voor een afspraak met de maatschappelijk werkster of psycholoog kunt u bellen met het bureau van de Stichting: Kooikerseind 88, 3995 BR Houten, tel. 03403-77071, vragen naar Mw. Anita Godschalk. Bij afwezigheid kunt u uw boodschap inspreken op het antwoordapparaat of verzoeken terug te bellen voor het maken van een afspraak.

Boeken, Periodieken
en Handelsdrukkerij

Drukkerij „Steenbergen”

Gevestigd sinds 1901

Postbus 244 — 3700 AE Zeist

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist — Tel. 03404-22452